

Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2009/10:151 om ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Regeringen föreslår i propositionen att följande ändringar görs i kreditupplysningslagen (1973:1173). Beställaren av en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen. Fullständig information om kreditupplysningen ska sändas till den som avses med upplysningen. En rättelse eller komplettering ska sändas till var och en som under den senaste tolv månadersperioden tagit del av oriktiga eller missvisande uppgifter. Omfrågeuppgifter ska gallras senast efter ett år. Vidare föreslås att om en kreditupplysning lämnas ut till en bank eller något annat institut endast för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker, behöver den som avses med upplysningen inte samtidigt få information om innehållet i upplysningen och möjlighet till rättelse. Information om vem som lämnat upplysningen, vem som begärt den och ändamålet med begäran ska dock ges utan onödigt dröjsmål.

I betänkandet behandlas också tio motioner med anknytning till kreditupplysningsfrågor som väckts under den allmänna motionstiden 2008 och 2009. Motionerna berör frågor om mindre betalningsförsummelse, sekretesskydd för betalningsföreläggande, gallring av betalningsanmärkning, likartade regler för näringsidkare och fysiska personer som inte är näringsidkare samt en allmän översyn av kreditupplysningslagen.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

I betänkandet finns 1 gemensam reservation (s, v, mp). Dessutom finns 2 reservationer (v).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning	6
Mindre betalningsförsummelse	12
Sekretesskydd för betalningsföreläggande	13
Gallring av betalningsanmärkning	14
Likartade regler för näringsidkare och fysiska personer som inte är näringsidkare	14
Översyn av kreditupplysningslagen	16
Reservationer	17
1. Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning, punkt 1 (s, v, mp)	17
2. Sekretesskydd för betalningsföreläggande, punkt 3 (v)	18
3. Gallring av betalningsanmärkning, punkt 4 (v)	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Motion från allmänna motionstiden hösten 2008	19
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	21
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), (lagförslag 2.1), med den ändringen att 9, 11 och 12 §§ ska ha den lydelse som framgår av regeringens förslag till ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), (lagförslag 2.2) och med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 januari 2011.

2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), (lagförslag 2.2 i återstående delar). Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2009/10:151 punkt 1 och avslår proposition 2009/10:151 punkt 2.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Mindre betalningsförsummelse

Riksdagen avslår motion

2009/10:C215 av Annelie Enochson (kd) yrkande 2 i denna del.

3. Sekretesskydd för betalningsföreläggande

Riksdagen avslår motion

2008/09:Sk213 av Marie Engström m.fl. (v) yrkande 2.

Reservation 2 (v)

4. Gallring av betalningsanmärkning

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:C215 av Annelie Enochson (kd) yrkande 2 i denna del och

2009/10:C276 av Egon Frid m.fl. (v) yrkande 15.

Reservation 3 (v)

5. Likartade regler för näringsidkare och fysiska personer som inte är näringsidkare

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:Fi207 av Lena Asplund (m),

2009/10:Fi227 av Jan Ertsborn (fp),

2009/10:Fi277 av Krister Hammarbergh (m),

2009/10:Fi289 av Anders Åkesson och Kenneth Johansson (båda c),

2009/10:Fi304 av Hans Rothenberg (m) och

2009/10:Fi310 av Margareta Cederfelt och Eliza Roszkowska Öberg (båda m).

6. Översyn av kreditupplysningslagen

Riksdagen avslår motion

2009/10:Fi245 av Solveig Hellquist och Jan Ertsborn (båda fp) yrkan-
dena 1 och 2.

Stockholm den 3 juni 2010

På finansutskottets vägnar

Stefan Attefall

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Roger Tiefensee (c), Monica Green (s), Nina Lundström (fp), Peder Wachtmeister (m), Agneta Gille (s), Göran Pettersson (m), Ulla Andersson (v), Emma Henriksson (kd), Jörgen Hellman (s), Phia Andersson (s) och Mats Pertoft (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2009/10:151 föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173). Lagändringarna bör träda i kraft den 1 augusti 2010 respektive den 1 januari 2011.

Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och propositionens lagförslag i *bilaga 2*. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

I betänkandet behandlar utskottet även ett flertal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden 2008 och 2009. Förslagen återges i *bilaga 1*.

Utskottet har begärt in ett yttrande från konstitutionsutskottet. Yttrandet återfinns i *bilaga 3*.

I ärendet har utskottet tagit emot en skrivelse från Journalistförbundet och Svenska Tidningsutgivareföreningen (TU) samt en skrivelse från Syna AB.

Utskottets överväganden

Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om ändringar i kreditupplysningslagen (1973:1173) med den ändringen att datum för ikraftträdande för samtliga ändringar föreslås till den 1 januari 2011. Därmed bifalls propositionen delvis.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen beslutar om att vissa bestämmelser i kreditupplysningslagen ska gälla även när kreditupplysningar tillhandahålls ur databaser, t.ex. genom Internet, på sätt som avses i yttrandefrihetsgrundlagen. De bestämmelser som avses är följande.

Beställaren av en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen.

Fullständig information om kreditupplysningen ska sändas till den som avses med upplysningen (kreditupplysningskopia).

En rättelse eller komplettering ska sändas till var och en som under den senaste tolv månadersperioden tagit del av oriktiga eller missvisande uppgifter.

Dessutom föreslår regeringen att s.k. omfrågeuppgifter ska gallras senast efter ett år.

Slutligen föreslås att om en kreditupplysning lämnas ut till en bank eller något annat institut endast för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker, behöver den som avses med upplysningen inte samtidigt få information om innehållet i upplysningen och möjlighet till rättelse. Information om vem som lämnat upplysningen, vem som hämtat den och ändamålet med hämtandet ska dock ges utan onödigt dröjsmål.

Kreditupplysningar tillhandahålls ur databaser

Gällande rätt

Med kreditupplysning avses uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till ledning för bedömning av någon annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Framst rör det sig om uppgifter om inkomster, fastighetsinnehav och betalningsförsummelser.

Kreditupplysningslagen (1973:1173) har tillkommit för att bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet och förhindra att kreditupplysningar medför otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. I lagen finns särskilda regler för fysiska personer som inte är näringsidkare. Krav ställs bl.a. på att den som efterfrågar en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen och att det ska skickas ett meddelande till den om vilken det frågas angående upplysningens innehåll. Av meddelandet ska det också framgå vem som begärt upplysningen. Om en uppgift i ett register visar sig vara felaktig ska rättelse eller komplettering skickas till var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften. Det finns även straffbestämmelser i lagen.

Lagen innehåller dock ett antal undantag för kreditupplysningsverksamhet som består i offentliggörande av kreditupplysningar på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen (TF) eller yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), t.ex. via Internet. Då gäller inte kravet på att den som efterfrågar upplysningen ska ha ett legitimt behov. Någon kreditupplysningskopia behöver inte skickas och rättelse och komplettering behöver inte göras.

När lagen trädde i kraft omfattade dessa undantag bara kreditupplysningar i tryckta skrifter. Numera kan även kreditupplysningar som lämnas via Internet omfattas av undantagen genom den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § YGL. Databasregeln gäller dels när den som bedriver verksamheten är en sådan traditionell massmedieaktör som särskilt anges (bl.a. redaktionen för en tryckt periodisk skrift), dels när det utfärdats ett utgivningsbevis för den som bedriver verksamheten. Många kreditupplysningsföretag bedriver sin verksamhet på sådant sätt att den omfattas av detta grundlagsskydd. Det innebär att vissa av kreditupplysningslagens bestämmelser till skydd för enskildas personliga integritet inte gäller.

Att undantagen finns för tryckta skrifter motiverades vid kreditupplysningslagens tillkomst med att det är omöjligt för en utgivare av en tryckt publikation att i förväg veta vem som kommer att ta del av den. Därmed kan inte krav på att kontrollera att samtliga läsare har ett legitimt behov av informationen upprätthållas. Dessa praktiska problem finns inte när det gäller kreditupplysningar som lämnas via Internet. Kreditupplysningsföretaget kan i dessa fall se till att beställarna av upplysningarna identifierar sig och på så sätt förvissa sig om att de har ett legitimt behov av dem. Det samma gäller för möjligheten att skicka kreditupplysningskopia och att underrätta om rättelse eller komplettering.

Lagförslaget i förhållande till grundlag

Regeringen bedömer att de föreslagna ändringarna kan införas i kreditupplysningslagen utan att några ändringar behöver göras i TF eller i YGL. Som grund för bedömningen hänvisas till 1 kap. 12 § YGL jämförd med 1 kap. 9 § 4 TF där det framgår att det finns möjlighet att i lag meddela föreskrifter om förbud mot offentliggörande i yrkesmässig kreditupplys-

ningsverksamhet av kreditupplysning som innebär otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift. En förutsättning för den nu aktuella regleringen är alltså att den rymms inom det område som får regleras genom lag enligt de nämnda delegationsbestämmelserna i TF och YGL. Regeringen menar att så är fallet.

Till stöd för sin bedömning anger regeringen följande. Enligt förarbetena till TF uttalas att det förhållandet att förbud kan föreskrivas mot integritetskränkande offentliggörande också innefattar möjlighet att föreskriva mindre omfattande begränsningar och att förena dessa med föreskrifter om påföljd (prop. 1973:123 s. 50).

Ett utlämnande av en kreditupplysning till annan än den som har ett legitimt behov av den utgör ett intrång i den enskildes personliga integritet som är så opåkallat och påtagligt att det är att anse som otillbörligt. Den aktuella lagändringen är också väl förenlig med delegationsbestämmelsens syfte, att i kreditupplysningslagen kunna föreskriva inskränkningar på grundlagens område till skydd för den enskildes personliga integritet.

Mot regeringens tolkning av delegationsbestämmelsen står Justitiekanslerns tolkning av rättsläget. Han menar, tvärtemot vad regeringen anser, att för att man över huvud taget ska kunna införa begränsningar i yttrandefriheten krävs enligt lagtexten att det handlar om kreditupplysningar som innebär ett otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktiga eller missvisande uppgifter. Om ett intrång t.ex. är betydande för den enskilde men inte otillbörligt, får man alltså inte föreskriva några begränsningar i grundlagsskyddet. Man får inte heller föreskriva begränsningar av annat slag, t.ex. förbud mot utlämnande till andra personer än dem som har behov av upplysningen. Detta synes man, enligt Justitiekanslern, ha förbisett. Det nämnda förarbetsuttalandet tycks ha missuppfattats. Det är, enligt Justitiekanslern, viktigt att observera att det som sägs där om ”mindre omfattande begränsningar” tar sin utgångspunkt i att bestämmelsen föreslår förbud mot vissa särskilt besvärande kreditupplysningar. Att lämna ut en kreditupplysning till en person som inte har behov av den kan inte anses innebära ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet. De begränsningar som föreslås i 9 § kreditupplysningslagen är därför inte av ett sådant slag att de kan införas utan grundlagsändring.

Det saknas, enligt Justitiekanslern, även stöd i YGL för att, på det sätt som föreslås, införa en skyldighet på det grundlagsskyddade området att skicka en kreditupplysningskopia till den som avses med upplysningen (11 §). De föreslagna ändringarna i 9, 11 och 19 §§ kreditupplysningslagen saknar alltså stöd i YGL och får inte införas utan föregående grundlagsändring. Justitiekanslern avstyrker därför förslagen i dessa delar. Han påpekar dock att han håller med regeringen om att teknikutvecklingen har lett till att den enskildes integritet behöver stärkas när det gäller kreditupplysningar som sprids via Internet, men anser att detta fordrar ändringar i TF och YGL.

Kammarrätten i Sundsvall är av samma åsikt vad gäller att införa krav på legitimt syfte och kreditupplysningskopia. De angivna stadgandena i YGL och TF ger enligt domstolen inte utrymme för att utan grundlagsändring genomföra de föreslagna ändringarna.

Lagrådet, som inte motiverar sitt yttrande, lämnar förslaget utan invändningar.

Omfrågeuppgifter och mindre betalningsförsummelse i kreditupplysningar

Omfrågeuppgifter

Kreditupplysningsföretag registrerar och sparar ofta uppgifter om att kreditupplysningar om en person har begärts eller lämnats ut (omfrågeuppgift). Denna uppgift kan därefter användas som information i kommande kreditupplysningar. En sådan uppgift ska enligt nuvarande lagstiftning gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser.

Regeringen föreslår att en omfrågeuppgift ska gallras redan efter ett år. Som skäl anför regeringen att det med en treårig gallringstid kan samlas en betydande mängd information om den omfrågade. Detta förhållande i sig utgör ett väsentligt ingrepp i den personliga integriteten. Att en person har varit föremål för ett stort antal omfrågningar behöver inte vara ett tecken på ökad kreditrisk. Det kan i stället t.ex. handla om att personen har kontaktat flera banker för att förhandla en kredit. En person som har många omfrågningar kan riskera att få ogrundade svårigheter att ingå kreditavtal.

För att en uppgift om en enskild person ska få förekomma i en kreditupplysning fordras att den är av betydelse vid en kreditprövning. En kreditupplysning om fysiska personer som inte är näringsidkare får bara innehålla uppgifter om betalningsförsummelse som har fastställts på visst sätt – s.k. betalningsanmärkningar. Sådan fastställelse ska ha skett genom en domstols eller annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Mindre betalningsförsummelse

Regeringen konstaterar att uppgifter om betalningsförsummelse vanligen sett är relevanta för en kreditgivare även när de avser mindre belopp. På senare tid har också problemet med s.k. överskuldsättning uppmärksamats. Det gäller särskilt ungdomars skuldsättning på grund av s.k. snabblån, dvs. kreditavtal som ingås genom utväxlande av sms-meddelanden eller via Internet. Dessa typer av lån har ofta en löptid på bara några månader och avser små belopp.

Att införa en beloppsgräns för mindre betalningsförsummelse skulle göra att uppgifter om betalningsförsummelse avseende snabblå i stor utsträckning inte skulle få ingå i kreditbedömningar. Det skulle då motverka möjligheten att genom en förbättrad kreditprövning minska problemen med överskuldssättning. Regeringen anser därför att det är olämpligt att införa ett förbud mot att betalningsförsummelse som gäller mindre belopp ingår i kreditupplysningar.

Ett särskilt problem i sammanhanget är uppgifter om betalningsförsummelse vid offentligrättsliga krav, t.ex. felparkeringsavgifter och trängsel-skatt. Betalas inte sådant krav lämnas det till Kronofogdemyndigheten för verkställighet utan att gäldenären dessförinnan har delgetts. Då uppkommer betalningsanmärkning. Regeringen menar att det är lämpligare att överväga åtgärder som direkt tar sikte på de brister som förekommer när det gäller dessa krav. Det kan därför bli aktuellt att återkomma med förslag i den frågan.

Regeringen menar vidare att en uppgift om en betalningsförsummelse som understiger 4 000 kr och som avser en fysisk person som inte är näringsidkare inte ska gallras inom ett år. Skälen för detta är desamma som anges för beloppsbegränsning.

Kreditupplysningar och kapitalkrav

Kapitalkrav beräknas för bl.a. kreditrisker, alltså risken att en kredittagare inte återbetalar en kredit och förorsakar institutet förluster. Beräkningen av kapitalkrav kan göras med hjälp av en s.k. internmetod. Enligt denna metod ska instituten bygga upp egna interna riskklassificeringssystem och med stöd av dessa beräkna värdet på ett antal faktorer som påverkar risken, varigenom kapitalkravet fastställs. Institutet samlar därför löpande in information om sina kunders kreditvärdighet. Av förarbetena till kreditupplysningslagen framgår att banker och andra institut som beställer en kreditupplysning för beräkning av kapitalkrav enligt internmetoden får anses ha ett legitimt behov. Behovet för den enskilde att genast få en kreditupplysningskopia för kontroll och rättelse är mindre än om upplysningen hämtats inför ingåendet av ett kreditavtal med kunden. Av integritetsskäl bör dock den person som upplysningen avser, i vart fall få kännedom om att den hämtats. Det räcker dock att kreditupplysningsföretaget utan onödigt dröjsmål ser till att den person som upplysningen avser meddelas om vem som bedriver kreditupplysningsverksamheten, ändamålen med behandlingen och vem som begärt upplysningen. Om personen begär det bör han också få fullständiga uppgifter om innehållet i upplysningen och möjlighet till rättelse.

Konstitutionsutskottets yttrande

I frågan om de föreslagna lagändringarna ryms inom det område som får regleras genom lag enligt den s.k. delegationsbestämmelsen gör konstitutionsutskottet följande överväganden.

Bedömningen av i vilken utsträckning en kreditupplysning innebär ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet måste enligt konstitutionsutskottets mening ta sikte inte bara på vilka uppgifter som avses – exempelvis uppgifter om den enskildes inkomster, skulder, bostadsförhållanden, etnicitet eller fackliga tillhörighet – utan även vem som tar del av uppgifterna. En i och för sig relevant uppgift om t.ex. en betalningsanmärkning kan därmed ändå innebära att kreditupplysningen medför ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet om den lämnas till någon som inte har ett legitimt behov av den. Konstitutionsutskottet delar därför regeringens bedömning att ett utlämnande av en kreditupplysning till någon annan än den som har ett legitimt behov av den utgör ett intrång i den enskildes personliga integritet som är så opåkallat och påtagligt att det måste anses som otillbörligt.

Konstitutionsutskottet konstaterar vidare att det i delegationsbestämmelsens förarbeten dels uttalas att det förhållandet att ett förbud kan föreskrivas mot integritetskränkande offentliggörande också innefattar möjligheten att föreskriva mindre omfattande begränsningar, dels framhålls att tryckfrihetsrättsliga hänsyn i detta sammanhang gör sig gällande i betydligt mindre grad än annars medan behovet av att skydda den enskildes personliga integritet framträder med särskild styrka (prop. 1973:123 s. 49–50). Att möjligheten att föreskriva förbud innefattar möjligheten att föreskriva mindre omfattande begränsningar måste enligt utskottet förstås på det sättet att begränsningar som är mindre ingripande än ett förbud, som exempelvis en föreskrift om att endast den som har ett legitimt behov av uppgiften ska få den eller att en omfrågekopia ska skickas ut, är möjliga med stöd av delegationsbestämmelsen.

Det har under ärendets beredning gjorts gällande bl.a. att lagförslagen begränsar möjligheten att i journalistiskt syfte få kreditupplysningar om personer som bör granskas i offentlighetens ljus. Lagförslaget medför emellertid inte annat än att upplysningarna fortfarande blir tillgängliga även för journalistiskt bruk, om än inte via Internet. Konstitutionsutskottet anser att behovet av att stärka den enskildes personliga integritet i ärenden om kreditupplysning via Internet är så angeläget att lagförslaget bör godtas.

Konstitutionsutskottet konstaterar vidare att Lagrådet lämnat lagförslagen utan invändning och därmed har bedömt att några grundlagsmässiga hinder inte föreligger mot förslagen.

Mot den redovisade bakgrunden gör konstitutionsutskottet den bedömningen att de föreslagna lagändringarna kan genomföras utan grundlagsändring.

Konstitutionsutskottet föreslår dock att ikraftträdandet ändras till den 1 januari 2011.

I yttrandet finns en gemensam avvikande mening från (s), (v) och (mp).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har, efter att ha tagit del av konstitutionsutskottets yttrande, inget att invända mot regeringens förslag. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om att stärka skyddet för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Utskottet föreslår dock att bestämmelserna träder i kraft först den 1 januari 2011.

Mindre betalningsförsummelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att det i kreditupplysningslagen bör införas en beloppsgräns för hur små skulder som ska kunna bilda underlag för en kreditanmärkning.

Motionen

I motion C215 yrkande 2 i den delen av Annelie Enochson (kd) anför motionären att det i kreditupplysningslagen bör införas en beloppsgräns för hur små skulder som ska kunna bilda underlag för en kreditanmärkning.

Gällande rätt

När det gäller fysiska personer som inte är näringsidkare anges i 7 § kreditupplysningslagen att en kreditupplysning inte får innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelse än sådana som har slagits fast genom en domstols eller annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord (ofta kallade betalningsanmärkingar).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen i propositionen att det inte är lämpligt att införa ett förbud mot att behandla uppgifter om betalningsförsummelse som gäller mindre belopp. Som skäl anges att, för att komma till rätta med skuldsättningsproblemen i samhället, det är viktigt att kunna ställa krav på kreditgivare att de gör noggranna kreditprövningar. Att då införa en beloppsgräns skulle motverka möjligheterna att göra korrekta kreditbedömningar och på så sätt minska skuldsättningsproblemen.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har tidigare behandlat liknande förslag (bet. 2000/01:FiU21 s. 25 f., bet. 2007/08:FiU18 och bet. 2008/09:FiU33).

Utskottet gör samma bedömning som regeringen och avstyrker därmed motion C215 yrkande 2 i den delen.

Sekretesskydd för betalningsföreläggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att utöka sekretesskyddet till att omfatta även fall som gäller felaktiga uppgifter om betalningsföreläggande.

Jämför reservation 2 (v).

Motionen

I motion Sk213 yrkande 2 skriver Marie Engström m.fl. (v) att beslutet om möjlighet till rättelse av felaktiga uppgifter för personer som hamnat i Kronofogdemyndighetens register är bra, men eftersom den sekretessregel som införts bara omfattar Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning och inte betalningsföreläggande krävs att lagstiftningen ses över för att se om det är möjligt att utöka sekretesskyddet till att omfatta även fall som gäller felaktiga uppgifter om betalningsföreläggande.

Gällande rätt

Enligt 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess som huvudregel hos Kronofogdemyndigheten när det gäller verksamhet som avser utsökning och indrivning, däremot inte beträffande verksamhet som gäller betalningsföreläggande.

Finansutskottets ställningstagande

Med anledning av skillnaden mellan betalningsföreläggande å ena sidan och utsökning och indrivning å andra sidan finner finansutskottet att det inte föreligger skäl att föreslå att gällande rätt på området ändras och avstyrker med detta motion Sk213 (v) yrkande 2.

Gallring av betalningsanmärkning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 2 motioner om gallringsmöjligheter av betalningsanmärkningar för privatpersoner samt av betalningsanmärkningar som registrerats felaktigt i Upplysningscentralens register.

Jämför reservation 3 (v).

Motionerna

I motion C276 yrkande 15 i den delen av Egon Frid m.fl. (v) och i motion C215 yrkande 2 i den delen av Annelie Enochson (kd) anförs att en ändring behövs i kreditupplysningslagen om när en betalningsanmärkning bör gallras för privatpersoner.

I motion C276 yrkande 15 i den delen av Egon Frid m.fl. (v) föreslås att det ska bli lättare att gallra betalningsanmärkningar som registrerats felaktigt i Upplysningscentralens register.

Gällande rätt

Enligt 8 § kreditupplysningslagen ska en uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har flera gånger tidigare behandlat frågor om kortare gallringstider (bet. 2000/01:FiU21, bet. 2007/08:FiU18 och bet. 2008/09:FiU33). Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar åtgärder om det visar sig att nuvarande reglering drabbar enskilda och företag på ett negativt sätt. Finansutskottet avstyrker därmed motionerna C276 (v) yrkande 15 och C215 (kd) yrkande 2, i den delen.

Likartade regler för näringsidkare och fysiska personer som inte är näringsidkare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett flertal motioner om att reglerna ska vara likartade för näringsidkare och fysiska personer som inte är näringsidkare i kreditupplysningssammanhang.

Motionerna

Flera motioner tar upp frågan om den skillnad som görs i kreditupplysningslagen mellan fysiska personer som inte är näringsidkare och näringsidkare. Motionärerna vill att kreditupplysningslagen ändras så att näringsidkare jämställs med privatpersoner och att kreditupplysningar för näringsidkare inte får innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelse än sådana som har slagits fast genom en domstols eller annan myndighets avgörande eller har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Bluffakturor blir allt vanligare i Sverige och förutom risken att betala för varor och tjänster som man inte beställt finns även risken att hamna i kreditupplysningsföretagens register. Genom att lämna ut uppgifter om att en ansökan om betalningsföreläggande föreligger så ger man en felaktig bild av företaget som i vissa fall allvarligt kan skada företaget ekonomiskt. Det är därför av största vikt att reglerna om att inte lämna ut uppgifter om betalningsföreläggande innan det har beslutats jämställs för fysiska personer som inte är näringsidkare och för näringsidkare. Följande motioner tar upp denna fråga:

Motion Fi207 av Lena Asplund (m)

Motion Fi227 av Jan Ertsborn (fp)

Motion Fi277 av Krister Hammarbergh (m)

Motion Fi289 av Anders Åkesson (c) och Kenneth Johansson (c)

Motion Fi304 av Hans Rothenberg (m), som också menar att en ändring i kreditupplysningslagen bör kompletteras med ett tillägg i sekretesslagen

Motion Fi310 av Margareta Cederfelt (m) och Eliza Roszkowska Öberg (m).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet avstyrkte i betänkande 2008/09:FiU33 de motioner som lämnats om Kronofogdemyndighetens behandling av bl.a. uppgifter om ansökan om betalningsföreläggande. Dock tillades i ställningstagandet att utskottet förutsatte att regeringen noga följde utvecklingen på området och vidtog åtgärder om det visade sig att den nuvarande regleringen drabbade enskilda och företag på ett negativt sätt. Särskilt framhölls vikten av att företag inte drabbades av negativa konsekvenser i sin verksamhet när de lät bli att betala ogrundade fordringar som härrörde från s.k. bluffakturor.

Finansutskottet avstyrker därmed motionerna Fi207 (m), Fi227 (fp), Fi277 (m), Fi289 (c), Fi304 (m) och Fi310 (m).

Översyn av kreditupplysningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att det bör göras en översyn av lagstiftningen när det gäller betalningsanmärkningar och kreditupplysningsregister.

Motionen

I motion Fi245 yrkandena 1 och 2 anför Solveig Hellquist (fp) och Jan Ertsborn (fp) att det är rimligt att se över lagstiftningen när det gäller betalningsanmärkningar och kreditupplysningsregister och att lagstiftningen bör ändras skyndsamt. Det är viktigt att vi har regelverk som underlättar för människor att komma tillbaka till samhället och leva ett självständigt liv i de fall de tagit ansvar för att rätta till tidigare försummelser.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet har flera gånger tidigare avstyrkt liknande motioner. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar åtgärder om det visar sig att den nuvarande regleringen drabbar enskilda och företag på ett negativt sätt. Finansutskottet avstyrker därmed motion Fi245 (fp) yrkandena 1 och 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning, punkt 1 (s, v, mp)

av Thomas Östros (s), Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Agneta Gille (s), Ulla Andersson (v), Jörgen Hellman (s), Phia Andersson (s) och Mats Pertoft (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen proposition 2009/10:151 punkterna 1 och 2.

Regeringens förslag till ändring i kreditupplysningslagen innebär en begränsning och ett försvårande av journalistiskt arbete och av offentlig granskning på ett sätt som inte harmoniserar med ändamålen bakom den svenska tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen. Den lätt åtkomliga kreditupplysningsinformationen via Internet är av stor betydelse för journalistisk granskning av makthavare. Även om avsikten med lagändringarna inte har varit att försvåra massmediernas åtkomst, är det en uppenbar konsekvens av de begränsningar som nu föreslås.

Vi är inte beredda att acceptera en lagändring som medför att massmediers granskning och journalistiska arbete hämmas och försvåras, vilket drabbar allmänhetens så betydelsefulla insyn i bl.a. den politiska och ekonomiska makten. Det finns dessutom utrymme att ifrågasätta grundlagsenligheten i regeringens förslag. Tunga juridiska insatser som bl.a. JK har framfört invändningar som tar sikte på att det saknas förutsättningar för att med stöd av den s.k. delegationsbestämmelsen genomföra dessa lagändringar utan att först ändra i grundlagen. Vi anser att det under sådana förhållanden är olämpligt att genomföra de lagändringar som har föreslagits. Genomförs ändringarna föreligger härutöver en risk för att lagens förenlighet med grundlag ifrågasätts i en lagprövningssituation. Detta vore enligt vår mening olyckligt. Mot denna bakgrund anser vi att förslagen i propositionen bör avstyrkas.

2. Sekretesskydd för betalningsföreläggande, punkt 3 (v)

av Ulla Andersson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Sk213 av Marie Engström m.fl. (v) yrkande 2.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att det bör göras en översyn av sekretessregeln för uppgifter hos Kronofogdemyndigheten. Sekretessregeln bör omfatta även fall som gäller missvisande uppgifter om betalningsföreläggande och inte bara Kronofogdemyndighetens verksamhet med utsökning och indrivning. Uppgifter om betalningsföreläggande kan i nuläget komma att lämnas ut, vilket kan innebära svårigheter för det enskilda företaget att få lån eller att handla på kredit.

Jag föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad jag anfört om sekretesskydd för betalningsföreläggande. Därmed tillstyrker jag motion Sk213 (v) yrkande 2.

3. Gallring av betalningsanmärkning, punkt 4 (v)

av Ulla Andersson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C276 av Egon Frid m.fl. (v) yrkande 15 och avslår motion 2009/10:C215 av Annelie Enochson (kd) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att det behöver göras en ändring i kreditupplysningslagen så att betalningsanmärkningar för privatpersoner endast ska kvarstå i ett år i stället för tre år samt att det ska bli lättare att radera betalningsanmärkningar som registrerats felaktigt i Upplysningscentralens register.

Jag föreslår att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen vad jag anfört om gallring av betalningsanmärkningar. Därmed tillstyrker jag motion C276 (v) yrkande 15 och avstyrker motion C215 (kd) yrkande 2 i denna del.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:151 Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).

Motion från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Sk213 av Marie Engström m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn i syfte att utöka sekretessskyddet hos Kronofogdemyndigheten.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Fi207 av Lena Asplund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen.

2009/10:Fi227 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av reglerna om näringsidkare i kreditupplysningslagen.

2009/10:Fi245 av Solveig Hellquist och Jan Ertsborn (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen vad gäller betalningsanmärkningar och kreditupplysningsregistren.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt förändra lagstiftningen.

2009/10:Fi277 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring i kreditupplysningslagen så att företag ges möjlighet att kunna bemöta ett felaktigt krav som lämnats in till Kronofogdemyndigheten innan en uppgift får publiceras.

2009/10:Fi289 av Anders Åkesson och Kenneth Johansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över den svenska kreditupplysningsverksamheten avseende dess hantering av registrerade ansökningar om betalningsförsummelse gentemot näringsidkare.

2009/10:Fi304 av Hans Rothenberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om kreditupplysningar.

2009/10:Fi310 av Margareta Cederfelt och Eliza Roszkowska Öberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte registrera ett oriktigt betalningsföreläggande.

2009/10:C215 av Annelie Enochson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen.

2009/10:C276 av Egon Frid m.fl. (v):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram förslag till lagändring så att betalningsanmärkningar för privatpersoner ska kvarstå i ett år i stället för tre år samt att det blir lättare att radera betalningsanmärkningar som registrerats felaktigt i Upplysningscentralens register.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen
(1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 8, 9, 11, 12 och 19 §§ kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §²

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. *En uppgift om skuldsanering ska dock alltid* gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. *Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes. Gäller uppgiften skuldsanering, ska den* gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

9 §³

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2009:413.

³ Senaste lydelse 1997:556.

får inte lämnas ut, om det finns anledning att anta att upplysningen kommer att användas av någon annan än den som på grund av ett ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av någon liknande anledning har behov av upplysningen. *Vad som nu har sagts gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.*

får inte lämnas ut, om det finns anledning att anta att upplysningen kommer att användas av någon annan än den som på grund av ett ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av någon liknande anledning har behov av upplysningen.

Första stycket gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § den lagen.

11 §⁴

När en kreditupplysning om en fysisk person lämnas ut, *skall* till den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om

- a) vem som bedriver kreditupplysningsverksamheten,
- b) ändamålen med behandlingen,
- c) de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller om honom,
- d) möjligheten att få rättelse av de uppgifter som rör honom, och

e) vem som har begärt upplysningen.

När en kreditupplysning om en fysisk person lämnas ut, *ska* till den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om

1. vem som bedriver kreditupplysningsverksamheten,
2. ändamålen med behandlingen,
3. de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller om honom *eller henne*,
4. möjligheten att få rättelse av de uppgifter som rör honom *eller henne*, och
5. vem som har begärt upplysningen.

Om kreditupplysningen lämnas ut till ett svenskt kreditinstitut eller värdepappersbolag, eller till ett motsvarande utländskt företag, för att användas endast som underlag för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker med en sådan metod som avses i 4 kap. 7 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar, får meddelan-

⁴ Senaste lydelse 2001:164.

det sändas senare men utan onödigt dröjsmål och begränsas till information enligt första stycket 1, 2 och 5. Om den som avses med upplysningen begär det, ska även information enligt 3 och 4 sändas till honom eller henne.

Vad som sägs i första stycket gäller också när en kreditupplysning lämnas om ett handelsbolag eller kommanditbolag.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller inte kreditupplysningar som lämnas genom offentliggörande på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Första och andra styckena gäller också när en kreditupplysning lämnas om ett handelsbolag eller kommanditbolag.

Första–tredje styckena gäller inte kreditupplysningar som lämnas genom offentliggörande på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningarna tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § den lagen.

12 §⁵

Finns det anledning att misstänka att en uppgift som behandlas i kreditupplysningsverksamhet eller som har lämnats i en kreditupplysning under den senaste tolv månadersperioden är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med denna lag, *skall* den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar det sig att uppgiften är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med lagen, *skall* den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. *Har en oriktig eller missvisande uppgift tagits in i en kreditupplysning som lämnats på annat sätt än som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått*

Finns det anledning att misstänka att en uppgift som behandlas i kreditupplysningsverksamhet eller som har lämnats i en kreditupplysning under den senaste tolv månadersperioden är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med denna lag, *ska* den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar det sig att uppgiften är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med lagen, *ska* den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret.

⁵ Senaste lydelse 2001:164.

del av uppgiften. Har uppgiften under den senaste tolv månadersperioden lämnats i en periodisk skrift eller i en kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom återkommande offentliggöranden enligt yttrandefrihetsgrundlagen, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften eller motsvarande form av offentliggörande enligt yttrandefrihetsgrundlagen. Vad som sägs i detta stycke gäller dock inte, om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Om en oriktig eller missvisande uppgift har tagits in i en kreditupplysning som lämnats ut, ska rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften. Detta gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahållits ur en databas enligt 1 kap. 9 § den lagen.

Har uppgiften under den senaste tolv månadersperioden lämnats i en periodisk skrift eller i en kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom återkommande offentliggöranden enligt yttrandefrihetsgrundlagen, ska rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften eller motsvarande form av offentliggörande enligt yttrandefrihetsgrundlagen.

Andra-fjärde styckena gäller inte om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Har en fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som upp-

Har en fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som upp-

giften avser, *skall* denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits.

giften avser, *ska* denne kostnadsfritt underrättas om huruvida *en* sådan åtgärd vidtagits.

19 §⁶

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan att ha rätt till det enligt 3 §,

2. bryter mot 6–9 §§, 13 § första stycket eller andra stycket första meningen eller 16 § tredje stycket,

3. bryter mot ett villkor som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 § första stycket, eller

4. lämnar en osann uppgift i sådana fall som avses i 10 § eller 16 § andra stycket eller i ett meddelande enligt 11 §.

Till böter döms den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet, i annat fall än som *avses* i 9 § andra *meningen*, lämnar ut en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. Till samma straff döms den som genom att utnyttja uppgifter hos någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet uppsåtligen bereder sig tillgång till en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 §. I ringa fall döms dock inte till ansvar.

Till böter döms den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet, i annat fall än *de* som *undantas* i 9 § andra *stycket*, lämnar ut en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 § *första stycket*. Till samma straff döms den som genom att utnyttja uppgifter hos någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet uppsåtligen bereder sig tillgång till en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 § *första stycket*. I ringa fall döms dock inte till ansvar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. I fråga om rättelse eller komplettering av en uppgift i en kreditupplysning som lämnats före ikraftträdandet gäller 12 § i dess äldre lydelse.

⁶ Senaste lydelse 1997:556.

2 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 9, 11 och 12 §§ kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Föreslagen lydelse

9 §²

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte lämnas ut, om det finns anledning att anta att upplysningen kommer att användas av någon annan än den som på grund av ett ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av någon liknande anledning har behov av upplysningen.

Första stycket gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § *den lagen*.

Första stycket gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § *yttrandefrihetsgrundlagen på sätt som avses i den paragrafens första stycke 1 och 2*.

11 §³

När en kreditupplysning om en fysisk person lämnas ut, ska till den som avses med upplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om

1. vem som bedriver kreditupplysningsverksamheten,
2. ändamålen med behandlingen,
3. de uppgifter, omdömen och råd som upplysningen innehåller om honom eller henne,
4. möjligheten att få rättelse av de uppgifter som rör honom eller henne, och
5. vem som har begärt upplysningen.

Om kreditupplysningen lämnas ut till ett svenskt kreditinstitut eller värdepappersbolag, eller till ett motsvarande utländskt företag, för att användas endast som underlag för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker med en sådan metod som avses i 4 kap. 7 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar, får meddelandet sändas senare men utan onödigt dröjsmål och begränsas till information enligt första stycket 1, 2 och 5. Om den som avses med upplysningen begär det, ska även information enligt 3 och 4 sändas till honom eller henne.

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2010:000.

³ Senaste lydelse 2010:000.

Första och andra styckena gäller också när en kreditupplysning lämnas om ett handelsbolag eller kommanditbolag.

Första–tredje styckena gäller inte kreditupplysningar som lämnas genom offentliggörande på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningarna tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § *den lagen*.

Första–tredje styckena gäller inte kreditupplysningar som lämnas genom offentliggörande på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningarna tillhandahålls ur en databas enligt 1 kap. 9 § *yttrandefrihetsgrundlagen på sätt som avses i den paragrafens första stycke 1 och 2*.

12 §⁴

Finns det anledning att misstänka att en uppgift som behandlas i kreditupplysningsverksamhet eller som har lämnats i en kreditupplysning under den senaste tolv månadersperioden är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med denna lag, ska den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäligen åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar det sig att uppgiften är oriktig eller missvisande, eller att den annars har behandlats i strid med lagen, ska den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret.

Om en oriktig eller missvisande uppgift har tagits in i en kreditupplysning som lämnats ut, ska rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften. Detta gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahållits ur en databas enligt 1 kap. 9 § *den lagen*.

Om en oriktig eller missvisande uppgift har tagits in i en kreditupplysning som lämnats ut, ska rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften. Detta gäller inte offentliggörande av en kreditupplysning på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, utom när upplysningen tillhandahållits ur en databas enligt 1 kap. 9 § *yttrandefrihetsgrundlagen på sätt som avses i den paragrafens första stycke 1 och 2*.

Har uppgiften under den senaste tolv månadersperioden lämnats i en periodisk skrift eller i en kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom återkommande offentliggöranden enligt yttrandefrihetsgrundlagen, ska rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften eller motsvarande form av offentliggörande enligt yttrandefrihetsgrundlagen.

⁴ Senaste lydelse 2010:000.

Andra–fjärde styckena gäller inte om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Har en fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser, ska denne kostnadsfritt underlättas om huruvida en sådan åtgärd vidtagits.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2009/10:KU8y

Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 13 april 2010 att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2009/10:151 Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till den del av förslaget som har betydelse för tryck- och yttrandefriheten och som avser kreditupplysningar via Internet.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Kreditupplysningslagen

Kreditupplysningslagen (1973:1173) syftar till att skydda den enskildes personliga integritet och samtidigt bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. Ett generellt krav för all kreditupplysningsverksamhet är att den ska bedrivas så att den inte leder till ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet genom innehållet i de upplysningar som förmedlas eller på något annat sätt.

Härutöver gäller att kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte får lämnas ut, om det finns anledning att anta att upplysningen kommer att användas av någon annan än den som har ett s.k. legitimt behov av den, t.ex. på grund av ett ingånget eller ifrågasatt kreditavtal (9 §). Den som kreditupplysningen avser ska få ett skriftligt meddelande om vilka uppgifter som har lämnats ut och till vem (11 §). Vidare ska kreditupplysningsföretaget som huvudregel skicka en rättelse eller komplettering till alla som under den senaste tolv månadersperioden fått del av en kredituppgift om denna visar sig vara oriktig (12 §).

Grundlagsskydd för viss kreditupplysning

För kreditupplysningsverksamhet som består i offentliggörande av kreditupplysningar på ett sådant sätt som avses i tryckfrihetsförordningen (TF) eller yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) görs dock undantag från kraven på legitimt behov, kreditupplysningskopia och rättelse. Vid kreditupplysningslagens tillkomst omfattade undantaget endast kreditupplysningar i tryckta skrifter. Numera kan även tillhandahållande av kreditupplysningar via Internet omfattas, till följd av den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § YGL. Databasregeln ger under vissa förutsättningar grundlagsskydd för tillhandahållande av information till allmänheten ur en databas.

Undantaget motiverades när det gällde tryckta skrifter med praktiska skäl. För utgivaren av en tryckt publikation är det inte möjligt att i förväg veta vem som kommer att ta del av den. Ett krav på att i förväg kontrollera att alla som tar del av kreditupplysningar har ett legitimt behov av informationen skulle i praktiken riskera att omöjliggöra utgivningen. Det samma kan sägas om kravet på att skicka en rättelse eller komplettering av en oriktig uppgift till alla som har tagit del av uppgiften (jfr prop. 1973:155 s. 132).

Den s.k. delegationsbestämmelsen

Enligt 1 kap. 12 § första stycket YGL jämförd med 1 kap. 9 § 4 TF finns det i fråga om offentliggöranden i grundlagsskyddade medier möjlighet att i lag meddela förbud mot bl.a. offentliggöranden i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet av kreditupplysningar som innebär otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet eller som innehåller oriktiga eller missvisande uppgifter.

I förarbetena till denna s.k. delegationsbestämmelse uttalades att det är av utomordentligt stor vikt att TF:s grundläggande princip om rätten att framföra åsikter och meddela uppgifter i tryckt skrift inte urholkas. Det konstaterades dock samtidigt att de inskränkningar som med stöd av delegationsbestämmelsen kan komma ifråga för kreditupplysningspublikationer inte går ut på att begränsa den fria åsiktsbildningen i samhället eller hejda nyhetsförmedlingens informationsflöde. Informationen i dessa publikationer är enligt propositionen dessutom av sådan art att tryckfrihetsrättsliga hänsyn gör sig gällande i betydligt mindre grad än annars, medan intresset att skydda den enskildes personliga integritet framträder med särskild styrka (prop. 1973:123 s. 49).

I förarbetena uttalades också att det förhållandet att det är möjligt att i lag meddela förbud mot integritetskränkande offentliggöranden också innefattar möjligheten att föreskriva mindre omfattande begränsningar och att förena dessa med föreskrifter om påföljd (a. prop. s. 50).

Propositionen

Behovet av ett stärkt integritetsskydd vid kreditupplysningar via Internet

I propositionen föreslår regeringen att skyddet för den enskildes integritet ska stärkas när en kreditupplysning tillhandahålls ur en databas på ett sådant sätt som avses i 1 kap. 9 § YGL. Regeringen konstaterar att ett flertal kreditupplysningsföretag bedriver sin verksamhet på ett sådant sätt att den omfattas av det grundlagsskydd som följer av databasregeln och att detta innebär att vissa av kreditupplysningslagens bestämmelser till skydd för enskildes personliga integritet inte gäller. En följd av att kravet på legitimt behov inte gäller är att kreditupplysningar som tillhandahålls enligt databasregeln i princip görs tillgängliga för vem som helst som önskar ta del av informationen. Den person som upplysningen avser får i dessa fall heller inte information om att den har lämnats ut eftersom någon kreditupplysningskopia inte måste skickas ut. Regeringen anser att skyddet för den personliga integriteten vid kreditupplysning via Internet inte är tillräckligt till följd av undantagen i databasregeln.

De skäl som vid kreditupplysningslagens tillkomst motiverade undantagen tog sikte på offentliggörande i tryckta skrifter och gör sig enligt regeringen inte gällande för kreditupplysning via databaser på Internet. I dessa fall kan kreditupplysningsföretaget se till att beställaren av en kredit-

upplysning identifieras, och företaget kan därmed förvissa sig om att uppgifterna bara lämnas ut till den som har ett legitimt behov av dem. Företaget kan därmed också skicka en kreditupplysningskopia till den som uppgifterna rör och underrätta beställaren om eventuella rättelser eller kompletteringar. I dessa avseenden bör därför enligt regeringen de krav som allmänt gäller för kreditupplysningsverksamhet gälla också när kreditupplysningar tillhandahålls ur databaser. Flera kreditupplysningsföretag har också enligt regeringen förklarat att man redan i dag agerar på detta sätt.

Frågan om lagändringen kan göras utan grundlagsändring

I remissbehandlingen av den departementspromemoria (Ds 2008:34 Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning) som legat till grund för regeringens förslag anförde bl.a. Justitiekanslern att det inte kan anses utgöra ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet att lämna ut en kreditupplysning till en person som inte har ett legitimt behov av den. Den föreslagna lagändringen omfattas därför enligt Justitiekanslern inte av delegationsbestämmelsen utan måste föregås av en grundlagsändring.

Regeringen gör dock den motsatta bedömningen: ett utlämnande av en kreditupplysning till någon annan än den som har ett legitimt behov av den utgör ett intrång i den enskildes personliga integritet, som är så opåskallat och påtagligt att det är att anse som otillbörligt. Regeringen konstaterar att möjligheten att i lag uppställa krav på ett legitimt behov visserligen inte uttryckligen framgår av delegationsbestämmelsen men hänvisar till förarbetsuttalandet om att bestämmelsens uttryckliga delegering av rätten att förbjuda viss kreditupplysning också innefattar möjligheten att i lag föreskriva mindre omfattande begränsningar. Med hänvisning till vad som sades i förarbetena om att tryckfrihetsrättsliga hänsyn gör sig gällande i betydligt mindre grad för kreditupplysningspublikationer än annars, medan behovet av att skydda den enskildes personliga integritet är stort, anför regeringen att motsvarande synsätt också bör gälla för kreditupplysning ur databaser på det sätt som anges i YGL.

När det gäller kravet på att lämna en kreditupplysningskopia anför regeringen att detta ger den enskilde en möjlighet att kontrollera vilka uppgifter som lämnas om honom eller henne samt om den som beställt uppgifterna har ett legitimt behov av dem. Denna möjlighet till insyn och kontroll är enligt regeringen viktig för skyddet av den enskildes personliga integritet. Regeringen konstaterar vidare att möjligheten att i lag meddela föreskrifter om rättelse av oriktiga eller missvisande uppgifter uttryckligen framgår av delegationsbestämmelsen.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att de aktuella ändringarna i kreditupplysningslagen faller inom det område som enligt delegationsbestämmelsen får regleras i lag och att de därmed kan genomföras utan grundlagsändring.

Lagrådet har inte haft något att invända mot lagförslaget.

Utskottets ställningstagande

Den ökade förekomsten av kreditupplysningsverksamhet via Internet innebär många fördelar i fråga om exempelvis tillgänglighet och spridning. Den leder emellertid samtidigt till att en stor del av denna verksamhet har kommit att bedrivas utan att kreditupplysningslagens bestämmelser till skydd för enskildas personliga integritet tillämpas. Kreditupplysningar som tillhandahålls enligt databasregeln kan i dag, till följd av undantaget beträffande legitimt behov, göras tillgängliga för i princip vem som helst som önskar ta del av informationen. Utskottet ser därför positivt på att regeringen nu vidtar åtgärder för att stärka integritetsskyddet för den enskilde.

I frågan om de föreslagna lagändringarna ryms inom det område som får regleras genom lag enligt den s.k. delegationsbestämmelsen gör utskottet följande överväganden.

Bedömningen av i vilken utsträckning en kreditupplysning innebär ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet måste enligt utskottets mening ta sikte inte bara på vilka uppgifter som avses – exempelvis uppgifter om den enskildes inkomster, skulder, bostadsförhållanden, etnicitet eller facklig tillhörighet – utan även på vem som tar del av uppgifterna. En i och för sig relevant uppgift om t.ex. en betalningsanmärkning kan därmed ändå innebära att kreditupplysningen medför ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet, om den lämnas till någon som inte har ett legitimt behov av den. Utskottet delar därför regeringens bedömning att ett utlämnande av en kreditupplysning till någon annan än den som har ett legitimt behov av den utgör ett intrång i den enskildes personliga integritet som är så opåkallat och påtagligt att det måste anses som otillbörligt. En sådan tolkning av otillbörlighetsbegreppet är förenlig med förarbetena.

Utskottet noterar att det inte finns några uttalanden i grundlagspropositionen om hur begreppet ”otillbörligt intrång” ska tolkas. I stället får vägledning sökas i Kreditupplysningsutredningens betänkande Kreditupplysning och integritet (SOU 1972:79), där förslag lämnades till såväl bestämmelsen i tryckfrihetsförordningen som hela kreditupplysningslagen. I betänkandet (s. 85) betonas att det otillbörliga kan avse det sätt på vilket en kreditupplysning tillhandahålls: ”De integritetsproblem som föreligger i kreditupplysningsverksamheten kan inte lösas enbart genom begränsningar i informationen [...]. Även om en kreditupplysning inte innehåller sådan ömtålig information som avses med begränsningarna, kan den leda till otillbörligt intrång i personlig integritet om den kommer i orätta händer. Det är därför av vikt att man i kreditupplysningsverksamheten utövar en viss kontroll över att beställaren har ett legitimt behov av kreditupplysningen (legitimitetskontroll).”

Ett utlämnande av en kreditupplysning till någon som saknar legitimt behov kan således anses utgöra ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten, oavsett i vilket medium som upplysningen lämnas. Att man trots detta hittills inte ställt krav på legitimt behov och utskick av kreditupplys-

ningskopia vid publicering av kreditupplysningar i tidningar innebär, som framgår av förarbetena, ett undantag från huvudregeln, och det motiveras av praktiska skäl. En utgivare av en tryckt skrift kan rimligen inte skicka en kreditupplysningskopia till alla som förekommer i publikationen eller fråga var och en som tar del av publikationen om de har ett legitimt behov. De praktiska hinder som motiverade undantaget beträffande tryckta skrifter gör sig dock enligt utskottets mening inte gällande i samma utsträckning vid kreditupplysning via Internet, där beställaren lätt kan identifieras. Det går därför att ta ställning till beställarens behov av uppgifterna och det går att skicka en omfrågekopia till den enskilde när någon har gjort en beställning. Där kan huvudregeln om krav på legitimt behov således upprätthållas.

Utskottet konstaterar vidare att det i delegationsbestämmelsens förarbeten dels uttalas att det förhållandet att ett förbud kan föreskrivas mot integritetskränkande offentliggörande också innefattar möjligheten att föreskriva mindre omfattande begränsningar, dels framhålls att tryckfrihetsrättsliga hänsyn i detta sammanhang gör sig gällande i betydligt mindre grad än annars, medan behovet av att skydda den enskildes personliga integritet framträder med särskild styrka (prop. 1973:123 s. 49–50). Att möjligheten att föreskriva förbud innefattar möjligheten att föreskriva mindre omfattande begränsningar måste enligt utskottet förstås på det sättet att begränsningar som är mindre ingripande än ett totalt publiceringsförbud, som exempelvis en föreskrift om att kreditupplysningar endast får lämnas till den som har ett legitimt behov av upplysningarna, är möjliga med stöd av delegationsbestämmelsen. Krav på omfrågekopia ger en av få reella möjligheter att kontrollera att de uppgifter som lämnas är korrekta och fullständiga och att kravet på legitimt behov efterlevs. Den bestämmelsen utgör därmed en integrerad och mycket betydelsefull del av kravet på legitimt behov.

Det har under ärendets beredning i konstitutionsutskottet gjorts gällande bl.a. att lagförslagen begränsar möjligheten att i journalistiskt syfte få kreditupplysningar om personer som bör granskas i offentlighetens ljus. Utskottet vill därför påpeka att det aldrig har varit möjligt enligt kreditupplysningslagen att begära ut kreditupplysningar med hänvisning till journalistiskt arbete. Den tekniska utvecklingen har medfört att allmänheten, inklusive journalister, under några år har kunnat begära ut kreditupplysningar via Internet av vilket skäl som helst och utan hinder av de integritetsskyddande bestämmelserna i kreditupplysningslagen. Det föreliggande lagförslaget innebär en återgång till den ordning som gällt alltsedan kreditupplysningslagens tillkomst och bygger på de avvägningar mellan integritet och offentlighet som gjordes då och som tidigare inte har ifrågasatts. En eventuell översyn av dessa avvägningar bör göras i ett sammanhang med avseende på alla former av kommersiella kreditupplysningar, inte enbart sådana som förmedlas via Internet. Utskottet skulle välkomna en utredning med detta uppdrag. Lagförslaget medför inte heller annat än

att merparten av informationen i upplysningarna fortfarande blir tillgänglig även för journalistiskt bruk, i form av offentliga, allmänna handlingar hos myndigheterna.

Utskottet anser att behovet av att stärka den enskildes personliga integritet i ärenden om kreditupplysning via Internet är så angeläget att lagförslaget bör godtas.

Utskottet konstaterar vidare att Lagrådet inte har haft något att invända mot lagförslagen och därmed har bedömt att det inte föreligger några grundlagsmässiga hinder mot förslagen. JO Mats Melin skrev i sitt remissyttrande att förslagen inte ger anledning till några synpunkter från hans sida.

De föreslagna bestämmelserna ska också ses i ljuset av det stärkta skyddet för den personliga integriteten som – förutsatt riksdagens beslut – införs genom den nya föreskriften i 2 kap. 6 § regeringsformen. Utskottet menar därför att de föreslagna ändringarna i kreditupplysningslagen bör träda i kraft samtidigt som förändringarna i regeringsformen, dvs. den 1 januari 2011.

Mot den redovisade bakgrunden gör utskottet den bedömningen att de föreslagna lagändringarna kan genomföras utan grundlagsändring.

Stockholm den 25 maj 2010

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Morgan Johansson (s), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Anna Tenje (m), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Mikael Johansson (mp), Karl Sigfrid (m) och Birgitta Sellén (c).

Avvikande mening

Avvikande mening (s, v, mp)

Berit Andnor (s), Morgan Johansson (s), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Billy Gustafsson (s), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s) och Mikael Johansson (mp) anför:

Regeringens förslag till ändring i kreditupplysningslagen innebär en begränsning och ett försvårande av det journalistiska arbetet och den offentliga granskningen på ett sätt som inte harmonierar med ändamålen bakom den svenska tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen. Den lätt åtkomliga kreditupplysningsinformationen via Internet är av stor betydelse för den journalistiska granskningen av makthavare. Även om avsikten med lagändringarna inte har varit att försvåra massmediernas åtkomst, är det en uppenbar konsekvens av de begränsningar som nu föreslås. Det hade heller inte varit omöjligt att förutse dessa konsekvenser när ändringarna i databasregeln genomfördes 2002. Vi är inte beredda att acceptera en lagändring som medför att massmediers granskning och journalistiska arbete hämmas och försvåras, vilket drabbar allmänhetens så betydelsefulla insyn i bl.a. den politiska och ekonomiska makten. Det finns dessutom utrymme att ifrågasätta grundlagsenligheten i regeringens förslag. Tunga juridiska instanser som bl.a. JK och JO har framfört invändningar som tar sikte på att det saknas förutsättningar att med stöd av den s.k. delegationsbestämmelsen genomföra dessa lagändringar utan att först ändra i grundlagen. Vi anser att det under sådana förhållanden är olämpligt att genomföra de lagändringar som har föreslagits. Genomförs ändringarna föreligger härutöver en risk för att lagens förenlighet med grundlagen ifrågasätts i en lagprövnings-situation. Detta vore enligt vår mening olyckligt. Mot denna bakgrund anser vi att propositionen bör avstyrkas.